

PROJEKTITYÖN TEKEMINEN

Teosten käyttö omassa työssä
tekijänoikeuksia kunnioittaen

Teosten käyttö

- Toisten tekemien teosten käyttöön tarvitaan yleensä tekijän lupa.
- Lupaa ei tarvita:
 1. Tiedon, ideoiden ja periaatteiden käyttöön
 - Kunhan kirjoitat omin sanoin
 - Muista lähdekritiikki ja lähteen merkitseminen
 2. Sitaattien käyttöön
 - Suorien tekstilainauksien käyttö mahdollista
 - Sitaatilla oltava yhteys omaan tekstiin ja tarkoituksen mukainen laajuus
 - Lähde ja tekijä on aina merkittävä.

Teosten käyttö

3. Tekijänoikeudesta vapaita teoksia saa käyttää.
 - Suoja-aika ei ole enää voimassa eli tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta.
 - Lait, asetukset, viranomaisten päätökset ja lausumat eivät saa tekijänoikeussuojaa.

4. Linkkien tekeminen

- Suorien linkkien tekeminen alkuperäiselle verkkosivulle on sallittua.
- Videon tms. upottaminen omaan työhön vaatii yleensä luvan, esim. CC-lisenssi.

Lähteen on oltava laillinen eli tekijän suostumuksella jaettu ja levitetty.

Lupia teosten käyttöön

Eri luparatkaisut mahdollistavat teosten käytön omassa työssä.

1. Kopioston kopiointiluvalla saa kopioida kuvia ja tekstiotteita projektitöihin.
2. Tekijänoikeusjärjestöjen muut luvat (esim. musiikin käyttöön)
3. CC- eli Creative Commons –lisenssi
4. Lupa pyydetty suoraan tekijältä tai oikeudenhaltijalta.

Tekstiaineistojen käyttö

- Tiedon ja idean käyttäminen on sallittua.
- Suorien tekstilainausten eli sitaattien tekeminen on sallittua.
- Lehtiartikkelin, taulukon ja tekstikatkelmien liittäminen osaksi omaa työtä
 - Kopioston kopiointiluvalla saa kopioida otteita kirjoista, lehdistä, netistä jne. kouluprojektiin, jota ei jaeta internetissä tai julkaista esimerkiksi painotuotteena.
- Varmista lähteen luotettavuus ja muista merkitä lähde.

Kuvien käyttö

1. Itse ottamiasi kuvia saat käyttää.
 - Muista pyytää kuvassa olevilta henkilöiltä lupa kuvan käyttöön.
2. Oppilaitoksilla olevalla Kopioston kopiointiluvalla saa kopioida kuvia netistä ja kirjoista kouluprojekteihin.
3. CC-lisenssillä jaettuja kuvia saa käyttää.
4. Kuvia, joiden suoja-aika ei ole enää voimassa, saa käyttää.
5. Voit myös pyytää luvan suoraan tekijältä/valokuvaajalta kuvan käyttöön.

Muista aina merkitä kuvan tekijän tai valokuvaajan nimi.

Kuvaaminen

- Julkisella paikalla saa kuvata.
 - Paikanomistaja voi kieltää kuvaamisen julkisellakin paikalla.
- Kuvaaminen on eri asia kuin julkaiseminen.
- Kuvan julkaiseminen ei saa loukata kuvassa olevan henkilön yksityisyyttä tai kunniaa.

Kannattaa pyytää aina lupa kuvaamiseen ja kuvan julkaisemiseen.

Taustamusiikin liittäminen

- Tarkista videoeditointiohjelman (esim. iMovie tai Final Cut) musiikki- ja äänitehoste-arkistot ja niiden käyttöehdot.
- Netistä löytyy vapaata musiikkia, jota saa käyttää.
 - Esim. CCMixer ja Freesound.org
 - Muista tarkistaa huolella käyttöehdot.
- Itse tekemäänsä musiikkia saa käyttää.
- Musiikin käyttöluvista saa lisätietoa Teostosta ja Gramexista.

Videoiden käyttö

- Videon tai sen osan käyttämiseen osana omaa työtä tarvitaan lupa.
 - Luvan voi hankkia tekijältä / tekijänoikeudenhaltijalta (esim. videon tuottaja)
 - Lupa videon käyttöön on voitu antaa CC-lisenssillä. Tarkista huolella käyttöoikeudet.
- Suoran linkin tekeminen verkkovideoon on mahdollista.
 - Huom! Videon tulee olla luvallisesti saatavilla netissä.
- Videoiden julkiseen esittämiseen tarvitaan lupa.

Teoksen muokkaaminen

- Teoksen muokkaamiseen tarvitaan teoksen tekijän lupa.
 - Teoksen muokkaamista on esim. kuvankäsittely, tekstin kääntäminen, musiikin uudelleen sovittaminen, videoiden muokkaaminen
- Tekijä on voinut sallia teoksen muuntelun CC-lisenssillä.
 - Tarkista käyttöehdot huolella. Kaikkia CC-lisenssillä jaettuja teoksia ei saa muunnella.
- Kopioston kopiointiluvalla saa harjoitella oppitunnilla teosten muuntelua, kuten tekstin kääntämistä ja kuvankäsittelyä.
 - Muunneltua työtä ei saa jakaa netissä tai käyttää muuten kuin oppitunnilla.
 - Lupa ei koske av-teoksia, sävellysteoksia eikä kustannettua oppimateriaalia.
- Teoksia ei saa muunnella tekijää tai teosta loukkaavalla tavalla.

Kopioston kopiointilupa

- Opiskelija ja opettaja saa
 - Kopioida tai skannata kuvia ja tekstiä kirjoista, lehdistä ja muista julkaisuista
 - Samasta julkaisusta 20 %, kuitenkin enintään 20 sivua
 - Kokonaisen lehtiartikkelin, esitteen, mainoksen tai muun pienpainatteen. Samasta lehdestä saa kopioida korkeintaan 20 artikkelia.
 - Samasta nuottijulkaisusta enintään 10 sivua, ei kuitenkaan enempää kuin puolet julkaisusta
 - Kopioida tai tulostaa kuvia tai tekstiä netistä
 - 20 kuvaa tai sivua samalta verkkosivustolta
- Muista merkitä aina lähde.

CC-lisenssit

BY = teoksen tekijä on ilmoitettava

ND = teosta ei saa muuttaa

NC = teosta ei saa käyttää kaupallisiin tarkoituksiin

SA = teoksesta tehty muunnos tulee jakaa verkossa samoilla CC-lisenssiehdoilla kuin alkuperäinen teos

- Ennen kuin käytät CC-lisenssoitua materiaalia selvitä, millä ehdoilla tekijä on sallinut materiaalin käytön.
- Lisenssimerkki ja tekijän nimi on merkittävä omaan työhön.
- Linkki alkuperäiseen teokseen on aina tehtävä, jos se on mahdollista.

Lähteen merkitseminen

- Kun käytät toisen tekemää materiaalia tai siteeraat toisen tekemää teosta, tulee tekijän nimi ja lähde merkitä hyvän tavan mukaisesti.

Lähdemerkintämalleja

- Kirja:
 - Tekijä(t). Julkaisuvuosi. Kirjan nimi. Kustantaja.
- Lehti:
 - Kirjoittaja. Julkaisuvuosi. Artikkelin nimi. Lehden nimi. Ilmestymispäivä tai lehden numero.
- Kuva:
 - Kuva: Valokuvaajan nimi
- Internetlähde:
 - Kirjoittaja / julkaisija. Otsikko. (Tekstilaji). Päivämäärä, jolloin luettu. Saatavuus: verkko-osoite.
- Haastattelu:
 - Haastattelun henkilön nimi. Ammatti. Yritys/organisaatio. Haastattelupäivä